

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Bestuursakkoord OCW - MBO-Raad 2018-2022: Trots, vertrouwen en lef

1. Ten geleide

In dit bestuursakkoord leggen de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap als vertegenwoordiger van het Kabinet en de publiek bekostigde instellingen in het middelbaar beroepsonderwijs, zoals vertegenwoordigd in de MBO Raad, hun overeenstemming vast over de tweede tranche Kwaliteitsafspraken mbo en hun gezamenlijke ambities in een aantal andere maatregelen, die als cruciaal worden gezien voor de verdere ontwikkeling van het beroepsonderwijs verzorgd door mbo-scholen.

Dit bestuursakkoord is in lijn met het Regeerakkoord "Vertrouwen in de toekomst". En meer dan dat: met de uitvoering van dit bestuursakkoord, dat onderwerpen behandelt als Leven Lang Ontwikkelen, jongeren in een kwetsbare positie ondersteunen en regionale innovatie, onderwerpen die sterk inhaken op de domeinen van verschillende departementen, leveren de mbo-scholen aan de realisatie van "Vertrouwen in de toekomst" een belangrijke bijdrage, die het onderwijs overstijgt.

Het bestuursakkoord bouwt voort op de notitie 'Mbo-scholen aan zet, Voorbereiding Kwaliteitsagenda 2019-2022' (november 2017) van de MBO Raad en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Dit akkoord heeft betrekking op het gehele bekostigde mbo (inclusief het groen mbo) en geldt voor de periode 2018-2022.

Grondslag van dit akkoord is een gemeenschappelijke visie op de positie die het beroepsonderwijs in de Nederlandse samenleving inneemt en de richting, waarin het beroepsonderwijs verzorgd door mbo-scholen zich, gelet op zijn maatschappelijke uitdagingen, zou moeten ontwikkelen.

2. Ontwikkelperspectief

De ondertekenaars van dit akkoord hebben ambities met betrekking tot het mbo. Nederland heeft een goed vertrekpunt om deze waar te maken. De OESO concludeerde recent na een diepgravende analyse dat het Nederlandse mbo-stelsel tot de best presterende stelsels van de wereld behoort. Als succesfactor noemde de OESO de hoge mate van autonomie die onderwijsinstellingen kennen, in combinatie met een set aan sterke verantwoordingsmechanismen, zoals een veeleisende onderwijsinspectie, transparante informatie over de prestaties van mbo-scholen en (in de wet verankerde) stakeholders met hoge verwachtingen. Andere sterke elementen zijn de nauwe banden met het bedrijfsleven en de duale opleidingsmogelijkheden. Deze voor het stelsel kenmerkende eigenschappen willen we behouden en versterken.

In een periode van nog geen zeven jaar hebben de mbo-scholen de kwaliteit van hun onderwijs sterk verbeterd. We zien dit met name terug in de verbetering van examinering en diplomering, de forse reductie van het aantal voortijdig schoolverlaters en de groei van de kwaliteitsborging. Vrijwel alle mbo-scholen hebben hun financiën op orde. De beroepspraktijkvorming is over de gehele linie van voldoende kwaliteit. De professionalisering van het onderwijspersoneel ontwikkelt zich goed. Steeds meer studenten verlaten het mbo met een diploma, dat past bij hun vooropleiding. En het arbeidsmarktperspectief is bij het merendeel van de mbo-kwalificaties stabiel voldoende. De mbo-scholen hebben zelf verantwoordelijkheid genomen voor deze kwaliteitsslag, zowel individueel als in gezamenlijkheid. Van het laatste getuigen initiatieven als het Kwaliteitsnetwerk, MBO Transparant en het Waarborgfonds MBO, maar ook agenda's en adviezen, waartoe de mbo-scholen (al dan niet in samenwerking met andere partners) het initiatief hebben genomen over uiteenlopende thema's als examineren (rapport 'Examineren en Kwalificeren' in 2010, Examenagenda in 2015), professionalisering (bestuurlijk akkoord over professionalisering in 2011), Leven Lang Ontwikkelen (MBO 2025), LOB en burgerschap (LOB –en Burgerschapsagenda's in 2017). Daarnaast zien we dat de mbo-scholen er ook in zijn geslaagd om de verbindingen met hun omgeving aanzienlijk te verbeteren. Onderling wordt er vergeleken met enkele jaren geleden veel meer samengewerkt en afgestemd, met name omtrent het opleidingsaanbod, en ook met werkgevers, gemeenten en andere partners trekken mbo-scholen sterk gezamenlijk op. De Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) is in positie gekomen als landelijke gesprekstafel voor thema's rond de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en als leverancier van doelmatigheidsinformatie.

Er is dus reden om trots te zijn op de ontwikkeling van het Nederlandse MBO. Trots, vertrouwen en lef vormen dan ook het vertrekpunt voor een toekomstvisie, die de sector verder helpt om haar onderwijs naar een hoger niveau te brengen en haar rol te pakken in de verbetering van onze samenleving. Door die rol te pakken ondersteunt het beroepsonderwijs vele jongeren op weg naar een eigen bestaan in de maatschappij en begeleidt ze (jong)volwassenen in een Leven Lang Ontwikkelen. Op die manier kan elke Nederlander de uitdagingen voor de toekomst nog adequater tegemoet treden.

Centraal in deze visie staan drie uitgangspunten:

1. Mbo-scholen innoveren hun onderwijs voortdurend en dragen op die manier meer bij aan de innovatie van hun werkgebied¹ of aan de ontwikkelingen in hun branches.

Toelichting:

Hoogwaardig vakmanschap draagt bij aan innovaties. Dat zien we terug in regio's die zich sterk ontwikkelen, zoals Brainport Regio Eindhoven, Mainport Rotterdam, Twente Werkt en Brightlands Limburg. In dat enorme potentieel moeten mbo-scholen hun rol pakken. Deze ontwikkelingen vragen om mbo-afgestudeerden die vakvaardigheden en zgn. 21^e eeuwse vaardigheden (zoals samenwerken, communicatie, flexibiliteit) op hoog niveau beheersen. Dat zullen we moeten terugzien in de opleidingen en eventuele excellentieprogramma's.

Dat deze ontwikkeling mogelijk is, leren we uit de praktijk. In verschillende regio's en sectoren zien we mbo-scholen al functioneren in ecosystemen, waarin partijen elkaar opzoeken en er instituties

¹ Het werkgebied is geen vaststaande geografische of bestuurlijk-administratieve eenheid, maar het gebied dat de mbo-school zelf als de meest effectieve schaal verkiest voor een optimale vervulling van haar wettelijke taken en van andere werkzaamheden, die relevant zijn voor het ontwikkelperspectief van dit bestuursakkoord. Voor de Regionale Opleidingscentra is dat werkgebied veelal (uiteraard) de regio, waarin hun hoofdvestiging zetelt. Uiteraard nemen mbo-scholen nadrukkelijk een rol in het regionale arbeidsmarktbeleid en is de arbeidsmarktregio dus bijzonder relevant. Voor de vakinstellingen kan het werkgebied groter zijn dan de regio en in bepaalde gevallen het hele land omvatten. Met deze toelichting permitteren de ondertekenaars van dit akkoord zich verder in de tekst een vrij gebruik van de termen 'regio', 'werkgebied' en 'ecosysteem'.

ontstaan om de regionale samenwerking vorm te geven. De vorm en intensiteit van deze samenwerking verschilt echter enorm. Het is daarom van belang dat het stelsel ruimte biedt voor verschillende snelheden, waardoor regio's en sectoren niet worden afgeremd c.q. de tijd krijgen om zich stabiel te ontwikkelen. Zichtbaarheid en behoud van het Regionaal Investeringsfonds (RiF) is hiervoor een gepast instrument. Verbinding tussen het RiF en de tweede tranche kwaliteitsafspraken is cruciaal; deze kan zich vertalen in een gesynchroniseerd beoordelingsproces. Verder is het van belang dat de mbo-scholen zich goed aansluiten bij de prioriteiten van hun regionale *economic boards*. Zij kunnen zich daarbij laten ondersteunen door het instrumentarium van de verschillende departementen, zoals het eerder genoemde RiF of het Talenten Programma, waarvoor EZK het initiatief heeft genomen.

2. Mbo-scholen bieden gelijke kansen aan alle jongeren om hun persoonlijk talent en burgerschap te ontwikkelen, door te stromen naar een goede positie op de arbeidsmarkt en naar vervolgopleidingen in het mbo en hbo. Het mbo is daarmee de eerste keus voor aanstaande vakmensen en biedt optimale toegang naar de arbeidsmarkt en het vervolgonderwijs.

Toelichting:

Het is en blijft de gezamenlijke ambitie van de ondertekenaars om studenten in het mbo zo passend mogelijk op te leiden. Het middelbaar beroepsonderwijs is de onderwijssector die voor jongeren met uiteenlopende talenten het verschil kan maken, ook voor jongeren met een relatief trage start in het onderwijs: juist deze jongeren gaan veelal van het primair onderwijs naar het vmbo om vervolgens door te stromen naar het mbo. In het mbo hebben zij vervolgens de mogelijkheid om op te klimmen naar mbo-niveaus met betere arbeidsmarktperspectieven en na mbo-4 eventueel door te stromen naar het hbo. Met de komst van de Associate Degree zijn die kansen nog eens vergroot. Het mogelijk maken van deze emancipatie is een kernfunctie van het mbo en verdient blijvende aandacht.

Ook in de doorstroom naar de arbeidsmarkt kan het mbo verbeteren. Vooral voor mbo-2 opleidingen geldt een grote variatie in het arbeidsmarktperspectief. Een aanzienlijk deel van de jongeren is nog erg jong en twijfelt (sterk) over de te kiezen opleiding, overziet het arbeidsmarktperspectief niet of hecht hier weinig belang aan en maakt daarom vanuit het arbeidsmarktperspectief gezien een 'verkeerde' keuze. Deze groep wordt nu onvoldoende voorbereid op en begeleid naar een goede start op de arbeidsmarkt.

Voor jongeren, die na het vmbo evident nog niet goed in staat zijn om een keuze te maken, is daarom een andere start op het mbo vereist. Een aantal mbo-2 opleidingen doet ervaring op met onderwijsprogramma's, die gericht zijn op een bredere oriëntatie en het voorkomen van schooluitval. Daarnaast hebben studenten en bestuurders recent met elkaar een ambitieuze LOB-agenda afgesloten, die ertoe moet leiden dat studenten betere keuzes maken. Doel is uiteindelijk doorstroom naar een kwalificatie met een goed arbeidsmarktperspectief.

Het mbo vervult een cruciale rol voor veel jongeren met een migratieachtergrond, omdat juist uit deze groepen veel jongeren een onderwijsloopbaan in de beroepskolom doorlopen. Vergeleken bij autochtone jongeren ervaren deze jongeren meer moeite met het vinden van een stage en passende plek op de arbeidsmarkt. Waar mbo-scholen dat kunnen, helpen ze om deze jongeren gelijke kansen te bieden bij hun eerste schreden op de arbeidsmarkt (door bijv. LOB, burgerschapsonderwijs en begeleiding bij de beroepspraktijkvorming). Voor stagediscriminatie bestaat een meldpunt bij SBB.

De overgangen in het beroepsonderwijs zijn voor sommige leerlingen en studenten lastig; juist bij die overgangen wordt de kansenongelijkheid onder studenten manifest. Vmbo en mbo werken dan ook steeds intensiever samen in de regio om de overgang naar het mbo zo goed mogelijk te laten verlopen. Voor veel leerlingen helpt het om vroegtijdig kennis te maken met het mbo en de beroepscontext, en bijvoorbeeld tijdens het vmbo onderwijs te volgen op het mbo. Voor sommige

leerlingen kan het juist passend zijn om binnen het vmbo een mbo-opleiding (op niveau 2) af te ronden. In 2021 wordt structurele wettelijke ruimte geboden, zodat het in elke regio mogelijk is om een mbo-2 opleiding binnen het vmbo af te ronden. Het mbo blijft hierbij verantwoordelijk voor de examinering en diplomering. Binnen dergelijke routes zijn de vmbo -en mbo-scholen samen verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van het onderwijs. De nadere vormgeving van deze doorlopende leerroutes is aan de partijen in de regio. De kennis en infrastructuur van het mbo kunnen verder sterk bijdragen aan het behouden van diversiteit van opleidingen in het vmbo en daarmee eveneens aan een doelmatige inzet van de extra middelen van het Kabinet voor de opleidingen met een technologische component in het vmbo.

Het regeerakkoord zet aan tot investeringen in effectieve inburgering onder regie van gemeenten en bestrijding van laaggeletterdheid of het ontbreken van basisvaardigheden (educatie). Het mbo, met al zijn contacten in uiteenlopende beroepenvelden, kan onder regie van gemeenten effectief bijdragen aan educatie en inburgering van nieuwkomers in onze samenleving. Het is aan gemeenten en scholen om hierover één –of meerjarige afspraken te maken.

Tot slot is een rol voor mbo-scholen weggelegd om leerlingen uit het Praktijkonderwijs en het Voorgezet Speciaal Onderwijs, voor wie dat tot de mogelijkheden behoort, te helpen zich te kwalificeren voor een beroepskwalificatie. De samenwerking tussen praktijkscholen en mbo-scholen in Friesland is hiervan een goed voorbeeld voor andere regio's. Ook hier geldt dat goede samenwerking tussen gemeenten en scholen van groot belang is.

3. Het mbo-onderwijs voor volwassenen gaat qua omvang toenemen, gebruikmakend van de publieke onderwijsinfrastructuur.

Toelichting:

De arbeidsmarkt verandert steeds sneller onder invloed van onder andere robotisering en digitalisering. Ondernemers en werknemers geven zelf richting aan deze trends, maar werknemers zullen zich ook aan deze veranderingen moeten aanpassen. Voor volwassenen is permanent leren de nieuwe vorm van zekerheid om grip te krijgen op hun loopbaan en hun eigen ontwikkeling. De regie ligt bij de volwassenen en hun werkgevers, ondersteund door een overheid, die faciliteert en stimuleert met extra inzet op kwetsbare, achterblijvende groepen. Het is nodig dat mensen toegerust zijn om met veranderingen om te gaan, zodat zij volwaardig mee kunnen doen aan de maatschappij en duurzaam kunnen bijdragen aan de economische ontwikkeling. Het belang van permanent leren en ontwikkelen neemt naar verwachting in de toekomst alleen maar toe. Een doorbraak op dit terrein is noodzakelijk. Recent zijn hier door de Commissie Vraagfinanciering MBO en de Sociaal-Economische Raad heldere adviezen aan het Kabinet uitgebracht. Deze adviezen kennen een groot draagvlak bij de mbo-scholen. Voor een deel gaat deze doorbraak om het wegnemen van belemmerende factoren aan de vraagkant, zoals een beperkt urgentiebesef, gebrek aan eigenaarschap, negatieve leerervaringen in het verleden of weinig steun van de omgeving. Er zijn ook belemmerende factoren, die zich aan de aanbodkant bevinden: individuen kunnen onvoldoende zicht hebben op dit aanbod of het aanbod kan onvoldoende aansluiten op hun vraag. Mbo-scholen kunnen beter aansluiten op de vraag van volwassenen door rekening te houden met wat het individu al in de praktijk heeft geleerd. Daarvoor is het nodig dat mbo-scholen een flexibel aanbod kunnen vormgeven, zowel qua tijd, plaats als onderwijsvorm (blended learning, leren in de praktijk). Juist de bekostigde mbo-scholen zijn vanwege hun regionale inbedding bij uitstek in de positie om een bijdrage te leveren aan het oplossen van deze maatschappelijke vraagstukken.

Deze drie uitgangspunten maken dat mbo-scholen:

- een goede positie hebben in het ecosysteem van hun werkgebied;
- snel en wendbaar kunnen reageren op de dynamiek van de arbeidsmarkt, de behoeften van studenten (inclusief volwassenen), de decentralisatie van rijkstaken naar gemeenten, demografie en andere maatschappelijke ontwikkelingen;

- zorgdragen voor een goede concentratie en spreiding van het mbo-onderwijs;
- aantrekkelijk en flexibel zijn als werkgever door meer flexibele inzet van personeel, het inzetten van zij-instromers, het opleiden van leraren (Opleiden in de School) en het zonder al teveel problemen inzetten van personeel in /uit andere onderwijssectoren;
- structureel samenwerken met het toeleverend –en vervolgonderwijs.

Effecten voor studenten. De uitvoering van dit bestuursakkoord is voelbaar en merkbaar voor studenten in het mbo. Zij zullen (in elk geval via de medezeggenschap) betrokken worden bij de plannen voor de kwaliteitsafspraken, ook omdat de studentenraad samen met de ondernemingsraad wettelijk instemmingsrecht heeft op de hoofdlijnen van de begroting. Met het JOB zal bekeken worden hoe studentenraden hierin het beste ondersteund kunnen worden. Daarmee zijn studenten een serieuze gesprekspartner voor de verbetering van de onderwijskwaliteit, de doorstroom naar de arbeidsmarkt en het vervolgonderwijs, de samenwerking in het werkgebied, de opvang en het onderwijs aan kwetsbare jongeren en (jong)volwassenen en voor andere prioriteiten in het beleid van de mbo-school. In de kwaliteitsagenda's maken mbo-scholen duidelijk wat studenten van die plannen gaan merken. Voor studenten kan dit bijvoorbeeld betekenen, dat zij een goede kans maken op het bereiken van een hoger opleidingsniveau. Of dat zij, eenmaal afgestudeerd en aan het werk, later makkelijk kunnen terugkeren naar hun mbo-school voor op –en bijscholing. Of dat hun opleiding meer *up to date* is met de nieuwste ontwikkelingen in het werkveld, waardoor zij meer kans maken op een goede baan. Overigens moeten studenten er wel rekening mee houden dat programma's voor alle opleidingen, met name op niveau 4, zich voortdurend zullen aanpassen om gelijke tred te houden met de dynamiek van een veeleisende arbeidsmarkt.

Effecten voor docenten. Het ontwikkelperspectief in dit akkoord gaat geen werkelijkheid worden zonder de onderwijsteams in het mbo. Zij krijgen te maken met een flinke uitdaging: het onderwijs zal innovatiever en meer hybride worden om te kunnen inspelen op de eisen van het bedrijfsleven en de behoeften van een gevarieerde studentenpopulatie, waarvan zowel volwassenen als jongeren in een kwetsbare positie deel uitmaken. Docenten moeten een goed ontwikkelde antenne hebben naar de nieuwste ontwikkelingen in hun vakgebied en deze ontwikkelingen vertalen naar hun onderwijs. Zij zullen hun studenten moeten voorbereiden op het vervolgonderwijs en op goed burgerschap.

Aantrekkelijk voor onderwijsteams wordt dat zij meer vertrouwen en vooral ruimte krijgen om deze taken uit te oefenen: de administratieve lasten worden minder, omdat voorschriften die innovatief handelen in de weg zitten worden geschrapt (zie ook de tekst over de brigade, paragraaf 5), en de eigen keuzes van de mbo-school komen veel meer centraal te staan. In die keuzes hebben docenten een stem, omdat zij via de medezeggenschap meepraten over de kwaliteitsagenda (zie bovengenoemd instemmingsrecht op hoofdlijnen van de begroting) en ook, omdat zij inhoudelijke invulling aan de voornemens geven. Mbo-scholen krijgen steun om een aantrekkelijke werkgever te zijn voor ambitieuze en getalenteerde docenten. Voor veel mbo-scholen zal het nog een flinke uitdaging worden om überhaupt voldoende docenten in huis te hebben, gelet op de vergrijzing en de tekorten van docenten voor de vakken met een technologische component.

Krimp vo/vmbo en mbo. Eén maatschappelijke ontwikkeling verdient in de context van dit bestuursakkoord nog bijzondere aandacht, namelijk die van de krimp op landelijk niveau van het aantal leerlingen en studenten in het vmbo en mbo. Deze ontwikkeling kan zeer uiteenlopend uitpakken voor individuele mbo-scholen: de ene school kent (fors) afnemende studentaantallen, de andere zal juist groeien. De krimp zal grote impact hebben op de concentratie en spreiding van het mbo over Nederland en de komende jaren tot uiting komen in met name de doelmatigheid van het

opleidingsaanbod en nieuwe samenwerkingsverbanden (samenwerkingscolleges en fusies) tussen mbo-scholen. Deze nieuwe verbanden zullen noodzakelijk zijn om een voor alle doelgroepen "nabij" onderwijsaanbod in stand te houden. Ook de samenwerkingsverbanden tussen vmbo en mbo zullen de effecten van de demografische krimp indringend ondervinden.

Het ontwikkelen van regionale informatie over profielen en opleidingen door de VO Raad, de MBO Raad en SBB vormt hier een belangrijk hulpmiddel voor de vo- en mbo-scholen.

Werkgeverschap in het mbo. Het is van belang dat mbo-scholen in staat worden gesteld goede werkgevers te zijn en te blijven. Zij zullen zich in de komende jaren moeten ontwikkelen tot wendbare organisaties, die in staat zijn om (een nieuwe generatie) docenten, instructeurs en andere werknemers aan zich te blijven binden. Hierbij zullen bijv. circulaire carrières en hybride docentschappen steeds meer gemeengoed gaan worden. Mbo-scholen krijgen te maken met een tekort aan docenten. Zij-instroom kan een deel van dit tekort opvangen. Ook het opleiden in de school kan bijdragen aan meer en beter voorbereide toeleiding van nieuwe docenten naar het beroepsonderwijs. De ondertekenaars verkennen daarom de (financiële) mogelijkheden voor het verruimen van zij-instroom en opleiden in de school.

3. Lumpsum bekostiging

Naar aanleiding van het Regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' worden maatregelen uitgevoerd, die van invloed zijn op de rijksbijdrage aan de mbo-scholen:

- een doelmatigheidskorting oplopend tot € 25 mln.;
- de budgettaire neutrale afschaffing van de cascadebekostiging (gepland per 1 januari 2019);
- het harmoniseren van de bekostiging van de groene mbo-scholen en de bekostiging van de reeds door OCW bekostigde mbo-scholen per 2019.

De publiek bekostigde mbo-scholen zetten vol in op het realiseren van het regeerakkoord, maar tekenen grondig bezwaar aan tegen de doelmatigheidskorting, die in het regeerakkoord is opgenomen. De minister van OCW staat op het standpunt dat de MBO-sector met het afsluiten van dit akkoord voluit aan de slag kan om kwalitatief hoogwaardig onderwijs te realiseren. Voor de realisatie van het doelmatiger onderwijs als gevolg van de taakstelling uit het Regeerakkoord is het uitgangspunt dat hierbij het primair proces zoveel mogelijk wordt ontzien en dat de taakstelling alle onderwijssectoren kan raken. Nadere besluitvorming hierover vindt nog plaats. Hetzelfde geldt voor de verdeling van het "Terugdraaien taakstelling Groen" in het Regeerakkoord. Het verzachten of ongedaan maken van de taakstelling als geheel, zoals vermeld in het Regeerakkoord, is voor de minister geen optie.

Naast de Rijksbekostiging, waarover dit bestuursakkoord gaat, is het zeer wel denkbaar dat de mbo-scholen financiële afspraken maken in de regio met bijvoorbeeld gemeenten en provincies. Dat kan dan bijvoorbeeld gaan om specifiek beleid rond arbeidsmarkt, onderwijs, innovatie en participatie. Deze middelen komen dan ook boven op de aanvullende bekostiging, zoals verwoord in paragraaf 4.

De ondertekenaars spreken af dat binnen zes maanden simulaties worden gemaakt in verband met de stijging of daling van de rijksbijdrage in verband met de harmonisatie van de bekostiging in het groen onderwijs en het afschaffen van de cascade per 1 januari 2019.

De stijging of daling van de rijksbijdrage als gevolg van het afschaffen van de cascade zal in een overgangsregime van drie jaar per mbo-school invulling krijgen.

De harmonisatie van de bekostiging in het groen onderwijs wordt met ingang van 2019 volledig ingevoerd; hiervoor is dus geen overgangsregime aan de orde.

De harmonisatie van de bekostiging van de groene mbo-scholen is geen eenvoudige opgave. Deze harmonisatie vindt plaats tegen de achtergrond van de uitdaging om het internationaal toonaangevende kennis –en innovatiesysteem van de Nederlandse groene sector te bestendigen. Daarvoor is een krachtig en toekomstgericht groen onderwijs nodig, dat intens is verbonden met het bedrijfsleven en de overheid alsmede via cross overs met andere disciplines (bijv. ICT, techniek, zorg). In de voor dat doel ontworpen “Ontwikkelagenda groen onderwijs 2016-2025” (GroenPact) heeft de groene sector een ontwikkelperspectief op het mbo geschetst, waarin door geclusterde AOC’s in samenwerking een hoge ontwikkel-, uitvoerings- en organisatiedoelmatigheid wordt gerealiseerd met een herkenbaar en onderscheidend profiel op de onderwijsmarkt. Opdracht uit het GroenPact voor het groene onderwijs is om samen met partners te werken aan een goede aansluiting op de arbeidsmarkt, innovatie en maatschappelijke opgaven (zoals klimaat, water, natuur en leefomgeving). In dat perspectief is ook de ambitie van een substantiële instroom van studenten gemeld. AOC’s kunnen hierin sterk verbeteren. Het is urgent dat de AOC’s nu samen met hun partners aan dit perspectief concrete uitwerking gaan geven. Daarom zullen de AOC’s en de andere mbo-scholen in 2018 afspraken maken om het groen onderwijs toekomstbestendig te laten zijn. ‘Toekomstbestendig’ betreft hier in elk geval de kwaliteit, toegankelijkheid en doelmatigheid van het groene onderwijs. Bij genoemde afspraken kan het gaan om samenwerking en clustering tussen AOC’s, maar ook om samenwerking tussen AOC’s, ROC’s en vakinstellingen. Deze afspraken maken voor de AOC’s deel uit van de kwaliteitsagenda’s, die zij moeten indienen in verband met de kwaliteitsafspraken. Evenals de andere mbo scholen zullen de AOC’s hun opleidingsaanbod moeten afstemmen met het bedrijfsleven en met andere scholen in de regio. Bij de beoordeling van de kwaliteitsagenda’s en de toekenning van het investeringsbudget zal hierop worden toegezien.

De harmonisatie van de bekostiging vindt plaats per 2019. Eerder is niet mogelijk. Dat betekent dat in 2018 AOC’s nog op achterstand staan ten opzichte van andere mbo-scholen. Voorkomen moet worden dat studenten daarvan nadelige effecten ondervinden, uitgerekend nu we een gezamenlijke inspanning inzetten naar een krachtig en toekomstgericht groen onderwijs. Daarom wordt onder de voorwaarde van totstandkoming van de hiervoor genoemde afspraken een eenmalige verschuiving van € 11 mln. in de begroting opgenomen, die bedoeld is om het tegengaan van deze effecten in 2018 te ondersteunen.

4. Aanvullende bekostiging voor 2019-2022

Naast de lump sum bekostiging is er voor de periode 2019-2022 sprake van een aanvullende bekostiging. Over deze aanvullende bekostiging worden kwaliteitsafspraken gemaakt in vervolg op de huidige tranche kwaliteitsafspraken 2015-2018.

4.1. Uitgangspunten kwaliteitsafspraken

De uitgangspunten voor de tweede tranche kwaliteitsafspraken zijn uitgewerkt in de gezamenlijke notitie ‘Mbo-scholen aan zet, Voorbereiding Kwaliteitsagenda 2019-2022’.

Deze uitgangspunten betreffen het volgende:

- Elke mbo-school maakt één op één afspraken met de minister van OCW.
- Deze afspraken worden vastgelegd in de kwaliteitsagenda van de mbo-school.
- De kwaliteitsagenda vloeit voort uit de strategie van de mbo-school, die breed gedragen wordt door haar interne en externe stakeholders.
- De kwaliteitsagenda wordt vormgegeven met de partners van de mbo-school.
- De kwaliteitsagenda laat ruimte om specifieke doelgroepen te definiëren.
- De kwaliteitsagenda is gericht op het succes van de student op de arbeidsmarkt, doorstroom in het onderwijs en persoonsvorming.
- De kwaliteitsagenda is ambitieus, duurzaam, deels resultaatafhankelijk en vertaald in concrete beloftes.

- De kwaliteitsagenda sluit aan op de P&C-cyclus van de mbo-school en verantwoording vindt plaats in het bestuursverslag.
- De kwaliteitsagenda wordt beoordeeld door een nieuw samen te stellen, onafhankelijke commissie, die hierover advies uitbrengt aan de minister van OCW. Deze commissie monitort de realisatie van de kwaliteitsagenda tussentijds en beoordeeld deze realisatie na 2022.
- De kwaliteitsagenda kent een midterm review en kan tussentijds bijgesteld worden.
- De toekenning van de kwaliteitsmiddelen vindt plaats op basis van een stabiel perspectief, dat is afgeleid van de meerjarenbegroting van het ministerie van OCW.
- De kwaliteitsagenda biedt ruimte voor landelijke speerpunten.
- Voor de AOC's geldt de specifieke afspraak dat zij in hun kwaliteitsagenda expliciet rekening houden met onderlinge samenwerking en samenwerking met ROC's en vakinstellingen.

Aan deze uitgangspunten voegen de ondertekenaars nog expliciet toe dat de kwaliteitsagenda's ook bijdragen aan de toekomstbestendigheid van de mbo-sector.

4.2. Kwaliteitsagenda per mbo-school

De kwaliteitsagenda behandelt de speerpunten, die de mbo-school in samenspraak met haar werkgebied heeft geformuleerd en die gericht zijn op specifieke vraagstukken in dit werkgebied (zie voetnoot 1, pagina 2). Deze kunnen ook resulteren in maatregelen op het gebied van onderwijskundige, personele en bedrijfskundige aspecten van de school, waarop de school verbetering, vernieuwing en/of innovatie behoeft.

De nulsituatie van de mbo-school vormt het uitgangspunt. Bij de beschrijving van de nulsituatie wordt ook ingegaan op de basiskwaliteit². Te denken valt bijvoorbeeld aan informatie over het huidige rendement, de aansluiting op de vraag vanuit het werkgebied en het aantal voortijdig schoolverlaters. De basis moet op orde zijn conform het onderzoekskader van de onderwijsinspectie. De kwaliteitsagenda is ambitieus, duurzaam én uitvoerbaar binnen de planperiode van 4 jaar. De uitvoerbaarheid wordt onderstreept door specifiek geformuleerde ambities, SMART geoperationaliseerd en derhalve voor alle partners, waaronder het bedrijfsleven, (tussentijds) toetsbaar.

Naast de speerpunten, die de mbo-school in samenspraak met haar werkgebied formuleert, geeft de kwaliteitsagenda uitwerking aan ambities op een drietal landelijke speerpunten. De mbo-scholen werken de ambities op deze speerpunten uit in hun eigen context. De uitgangssituatie van de mbo-school is ook hierbij het vertrekpunt.

De landelijke speerpunten, die de kwaliteitsagenda behandelt, betreffen:

1. *Jongeren en (jong)volwassenen in een kwetsbare positie*: In het mbo stromen naast talentvolle vakkrachten en aanstaande middenmanagers ook kwetsbare groepen in waarvoor een diploma, een duurzame plek op de arbeidsmarkt en economische zelfstandigheid geen vanzelfsprekendheid is. Het mbo maakt voor deze jongeren echt het verschil. Door uitstekend onderwijs en persoonlijke begeleiding, waarin het onderwijs samenwerkt met gemeenten en partijen uit het zorg -en arbeidsmarktdomein, kunnen ze een diploma halen, een goede start maken op de arbeidsmarkt of doorstromen naar een goede vervolgopleiding.
2. *Gelijke kansen in het onderwijs*: De arbeidsmarkt vraagt om goed opgeleide mensen die in het bezit zijn van een breed scala aan vaardigheden en kunnen meebewegen met innovaties. Dit verhoogt de druk op het leer- en analytisch vermogen van studenten (de cognitieve vaardigheden) in het mbo, maar vooral ook op hun houding, zelfkennis, motivatie en sociale vaardigheden (de zogenaamde conatieve vaardigheden), waaronder de

² 'Basiskwaliteit' omvat ook elementen van het onderwijsproces, de examenkwaliteit en diplomering (zie ook de Staat van het Onderwijs, Inspectie van het Onderwijs).

netwerkvaardigheden, die nodig zijn om een passende baan te vinden. Het belang van een soepele doorstroom naar vervolgoopleidingen in het mbo en het vervolgonderwijs wordt hierdoor almaar belangrijker. Het is noodzakelijk dat studenten met lager opgeleide ouders dezelfde kansen krijgen als studenten met hoger opgeleide ouders. Dat spreekt helaas niet altijd vanzelf³. Een stevige inzet op een juiste aansluiting en begeleiding bij de overgangen in het onderwijs en op de identiteitsontwikkeling van leerlingen en studenten (door o.a. LOB en burgerschapsopleiding) is nodig, zodat zij in staat zijn om de stap naar een passend opleidingsniveau te zetten en zich daarbij breed te ontwikkelen. Goede doorstroom binnen de beroepskolom zou een gedeelde verantwoordelijkheid van de verschillende onderwijsinstellingen en belanghebbenden in de regio (zoals gemeenten) moeten zijn.

3. *Onderwijs dat voorbereidt op de arbeidsmarkt van de toekomst:* De samenstelling van het portfolio aan opleidingen van mbo-scholen wordt sterker dan nu verbonden met de sociaal-economische kenmerken en ontwikkeling van het werkgebied. Dit kan een bijdrage leveren aan het voorkomen dat studenten met een incurante opleiding aan de kant komen te staan, met alle maatschappelijke kosten van dien, terwijl het sectorale en regionale bedrijfsleven in haar ontwikkeling wordt gehinderd door een tekort aan goed opgeleide vakmensen. Voorkomen dient te worden dat menselijk kapitaal voor het bedrijfsleven en samenleving verloren gaat. Tevens kan worden ingezet op versterking van de instroom (door de keten) naar deze opleidingen. Denk bijvoorbeeld aan het ontwikkelen en versterken van de praktijkcomponent in de opleidingen door intensiever met het bedrijfsleven samen te werken en aan excellentieprogramma's. Gelet op het voorgaande zal binnen dit thema worden ingezet op het verhogen van BBL-instroom en/of het werken met hybride leervormen (denk hierbij ook aan de niveaus 3 en 4), waarin praktijk- en schools onderwijs als gelijkwaardige componenten gezien worden, ongeacht de leerweg (BOL of BBL). Maar ook afbouw van opleidingen met een weinig (duurzaam) arbeidsmarktperspectief kan een rol spelen of het in samenspraak met andere instellingen uitwisselen van opleidingen. Dit lijkt een evidentie in gebieden die de komende jaren met forse krimp van doen krijgen. Mbo-scholen zullen tegen de achtergrond van ontwikkelingen als krimp naar een aanscherping van hun opleidingsaanbod toewerken. Daarin zullen zij het voortgezet onderwijs meenemen. Hiermee geven de ondertekenaars ook invulling aan het voornemen uit het Regeerakkoord dat de eisen van het regionaal arbeidsmarktperspectief worden aangescherpt. Van mbo-scholen wordt immers verwacht dat zij hun opleidingsaanbod afstemmen met het bedrijfsleven en met andere scholen in hun regio.

De kwaliteitsagenda voldoet verder aan de vereisten, die voortvloeien uit het beoordelingskader. De onafhankelijke commissie zal de kwaliteitsagenda daaraan toetsen. Onderdeel van het beoordelingskader zijn in ieder geval de volgende componenten:

- Sluit het plan aan bij de regionale ontwikkelingen (waaronder de samenwerking met voorbereidend –en vervolgonderwijs)?
- Zijn de interne en externe stakeholders betrokken bij het opstellen van het plan en zijn zij enthousiast over de wijze waarop zij tijdens uitvoering geïnformeerd en betrokken zullen worden?
- Is het plan ambitieus en realistisch?
- Zijn ambities voldoende SMART, d.w.z. merkbaar en/of meetbaar, geformuleerd?
- Is of wordt de kwaliteitszorg zodanig ingericht, dat de basiskwaliteit op orde blijft? en
- Sluit de kwaliteitsagenda in voldoende mate aan bij de landelijke speerpunten?

De uitwerking van het beoordelingskader zal worden afgestemd tussen de ondertekenaars van dit bestuursakkoord.

³ Zie met name De Staat van het Onderwijs 2015/2016 (Inspectie van het Onderwijs) en het Actieplan Gelijke Kansen in het Onderwijs, 2016 (Ministerie van OCW).

4.3. Budget aanvullende bekostiging⁴

Voor het budget in verband met de kwaliteitsafspraken mbo 2019-2022 wordt aangesloten bij de rijksbegroting voor 2018. Dit betekent dat er voor het mbo als geheel op jaarbasis ruim € 400 mln. beschikbaar is voor de kwaliteitsagenda's van de mbo-scholen.

Tabel financiële middelen:

	<i>bedrag x € 1 mln</i>				
	2019	2020	2021	2022	Cum.
Investeringsbudget	197	197	197	197	
Van resultaatafhankelijk budget	67	104	104	106	
Subtotaal	264	300	300	303	
Schuiven binnen instrument	100	100	100	100	
Subtotaal	364	400	200	203	
Schoolmaatschappelijk werk in het mbo	15	15	15	15	
Gelijke kansen doorstroom mbo-ho	0	8	8	8	
Investeringsbudget	379	423	223	225	1.249

	2019	2020	2021	2022/23	Cum.
Resultaatafhankelijk budget	167	204	204	206	
Naar investeringsbudget	-67	-104	-104	-106	
Subtotaal	100	100	100	100	
Schuiven binnen instrument	-100	-100	100	100	
Resultaatafhankelijk budget	0	0	200	200	400

	2019	2020	2021	2022/23	Cum.
Totaal beschikbaar KA 2.0	379	423	423	425	1.649

4.4. Investeringsbudget

- Van de totale aanvullende bekostiging voor de kwaliteitsafspraken voor de jaren 2019-2022 wordt 75% bestemd als investeringsbudget.
- Ten behoeve van het investeringsbudget worden aan deze bekostiging toegevoegd de budgetten in verband met de regelingen schoolmaatschappelijk werk (€ 15 mln. vanaf

⁴ Genoemd budget is structureel beschikbaar onder het voorbehoud van de besluitvorming in het kader van de Voorjaarsnota 2018. Verder maken de uitvoeringskosten van de kwaliteitsafspraken in principe onderdeel uit van dit budget.

2019) en gelijke kansen/doorstroom mbo-hbo (€ 8 mln. vanaf 2020). Deze toevoeging betekent dat de mbo-scholen zich vanaf 2019 respectievelijk 2020 niet meer afzonderlijk en specifiek hoeven te verantwoorden over de onderwerpen uit de genoemde regelingen. Tegelijkertijd is deze toevoeging in lijn met het uitgangspunt dat de horizontale dialoog met regionale partners als gemeenten en aansluitend onderwijs wordt versterkt. Daarbij hoort uiteraard dat de mbo-scholen naar deze partners transparant zijn over hun prestaties.

- Voor het investeringsbudget komen in aanmerking mbo-scholen met een positief beoordeelde kwaliteitsagenda.
- Elke instelling krijgt bij een negatief oordeel een herkansing. De toekenning wordt dan tijdelijk opgehouden. Indien na de herkansing een positief oordeel volgt, wordt het volledige budget alsnog toegekend.
- De minister verstrekt dit investeringsbudget voor de kalenderjaren 2019 tot en met 2022 jaarlijks ten behoeve van activiteiten die erop gericht zijn de ambities uit de kwaliteitsagenda te realiseren.
- Uitkering vindt plaats in de maand januari van het boekjaar.
- Het beschikbare investeringsbudget over de jaren 2019-2022 zal voor twee derde deel worden verdeeld aan instellingen op basis van de lumpsum.
- Eén derde deel van het investeringsbudget wordt over de mbo-scholen verdeeld naar rato van het aantal studenten, dat is ingeschreven op niveau 2.
- Minimaal één derde van het investeringsbudget wordt verbonden aan de drie landelijke thema's. Binnen dit deelbudget is de mbo-school vrij om te schuiven met middelen tussen de landelijke thema's. Hierover wordt in de integrale verslaglegging (dus niet afzonderlijk) verantwoording afgelegd.

4.5. Resultaatafhankelijk budget

- Van de totale aanvullende bekostiging voor de jaren 2019-2022 wordt circa 25% bestemd als resultaatafhankelijk.
- Na 2 jaar (in 2021) vindt een midterm review plaats door de onafhankelijke commissie. De commissie besluit hierbij of de voortgang van de uitvoering door de mbo-school van de kwaliteitsagenda voldoende of onvoldoende is.
- Indien de commissie besluit dat de voortgang van de kwaliteitsagenda voldoende is, dan ontvangt de mbo-school in 2021 50% van haar aandeel in het totale resultaatafhankelijke budget.
- Indien de commissie besluit dat de voortgang van de kwaliteitsagenda onvoldoende is, dan ontvangt de mbo-school in 2021 0% van haar aandeel in het totale resultaatafhankelijke budget. Het budget in verband met dit aandeel wordt doorgeschoven naar 2023.
- Na 4 jaar wordt de realisatie van de kwaliteitsagenda integraal beoordeeld door de onafhankelijke commissie. De commissie besluit hierbij of de realisatie voldoende of onvoldoende is.
- In verband met het oordeel van de commissie kijkt de commissie naar het geheel van de gepleegde inspanning, de mate van doelbereiking en onvoorziene omstandigheden die de resultaten hebben beïnvloed.
- Indien de commissie besluit dat de realisatie van de kwaliteitsagenda voldoende is, ontvangt de mbo-school in 2023 100% van haar aandeel in het totale resultaatafhankelijke budget. Dit geldt ook voor de mbo-school, die bij de midterm review een onvoldoende beoordeling kreeg van de commissie.
- Indien commissie besluit dat de realisatie van de kwaliteitsagenda onvoldoende is en de betreffende mbo-school ook bij de midterm review een onvoldoende beoordeling heeft gekregen, ontvangt deze mbo-school in 2023 0% van haar aandeel in het totale resultaatafhankelijke budget. De mbo-school, die een voldoende beoordeling heeft gekregen bij de midterm review, maar een onvoldoende eindoordeel, heeft in 2021 al 50% van haar aandeel in het totale resultaatafhankelijke budget ontvangen; de resterende 50% wordt dan niet uitgekeerd aan deze mbo-school.

- Het totale resultaatafhankelijk budget blijft beschikbaar voor de mbo-sector en in 2023 verdeeld over de mbo-scholen met een voldoende oordeel over de realisatie van de kwaliteitsagenda.

4.6. Verantwoording

De mbo-scholen verantwoorden zich (horizontaal en verticaal) jaarlijks over de voortgang en realisatie van de kwaliteitsagenda's in het Geïntegreerd Jaardocument (GJ). In verband met de beoordeling van de onafhankelijke commissie en de uitkering van het resultaatafhankelijk budget wordt het deel van het GJ dat betrekking heeft op de kwaliteitsagenda's in het voorjaar van 2021 en 2023 uitgebracht. De tekst, die daarvoor wordt uitgebracht, kan integraal worden overgenomen in het GJ 2020 en 2022.

Vanzelfsprekend heeft de Inspectie van het Onderwijs hier haar rol als toezichthouder.

4.7. Onafhankelijke commissie

Een onafhankelijke commissie toetst de kwaliteitsagenda's van de mbo-scholen en adviseert daarover aan de minister van OCW. De commissie beoordeelt de behaalde resultaten en adviseert de minister over het toekennen van het resultaatafhankelijk budget⁵. De commissie maakt bij haar toetsing maximaal gebruik van informatie van scholen, onderwijsinspectie en stakeholders (waaronder werkgevers) zelf. De commissie doet uitsluitend uitspraken over de kwaliteitsagenda's en de aspecten van het beoordelingskader, die daarin moeten terugkomen.

Het beoordelingskader van de commissie wordt nader afgestemd tussen de ondertekenaars van dit akkoord en de Inspectie van het Onderwijs.

De leden van de commissie worden benoemd door de minister van OCW. De benoeming van de voorzitter van de commissie vindt plaats met instemming van de MBO Raad.

De samenstelling van de commissie moet ertoe leiden, dat naast kennis van en ervaring met het onderwijs in het vo/mbo/hbo, ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, expertise van wetenschappelijke methodes, organisatieontwikkeling, publiek-private samenwerking en innovatie (relevant voor het werkgebied van mbo-scholen en branches waar veel mbo-scholen mee te maken hebben) binnen de commissie goed vertegenwoordigd zijn.

De commissie vervult naast haar adviesrol voor de minister de rol van 'critical friend' voor de mbo-scholen. De commissie wordt op passende wijze ondersteund door een secretariaat.

Zoals eerder opgemerkt, is vanwege het belang van innovatie van het werkgebied verbinding tussen het Regionaal Investeringsfonds en deze tranche kwaliteitsafspraken cruciaal. Indien mogelijk, zal daarom de commissie, die de kwaliteitsagenda's beoordeelt, dezelfde zijn als de commissie, die de voorstellen voor het RiF beoordeelt. Mocht dit onverhoopt niet mogelijk blijken, dan zal er in elk geval sprake zijn van een gesynchroniseerd verantwoordings- en beoordelingsproces.

4.8. Planning

De tweede tranche kwaliteitsafspraken start in 2019. De mbo-scholen krijgen voldoende tijd om te komen tot een goed doordachte kwaliteitsagenda, die kan rekenen op voldoende draagvlak van stakeholders binnen de school en stakeholders in het werkgebied. Het investeringsdeel van de kwaliteitsmiddelen wordt pas toegekend als de kwaliteitsagenda van de mbo-school goedgekeurd is.

⁵ De commissie heeft in zoverre een taak bij de toekenning van het investeringsbudget, dat de kwaliteitsagenda, die de mbo-school indient, een positief oordeel van de commissie moet krijgen, zie ook derde punt van 4.3.a.

De ondertekenaars gaan uit van de volgende planning:

Fase 1: nadere uitwerking februari t/m april 2018

- Regeling kwaliteitsafspraken wordt aangepast;
- Voorzitter van de onafhankelijke commissie wordt aangesteld en betrokken bij het nader uitwerken van het beoordelingskader en de werkprocedures van de commissie.

Fase 2: Opstarten voorbereiding kwaliteitsagenda en nadere uitwerking regelgeving vanaf april 2018

- Er wordt een brief verstuurd naar de mbo-scholen met een oproep om te starten met de planvorming: herijken strategie, gesprekken voeren met interne en externe partners;
- In deze brief wordt ook uitleg gegeven over: (1) het proces van de nieuwe kwaliteitsafspraken, (2) de aandachtspunten voor de door de mbo-school op te stellen kwaliteitsagenda, (3) de landelijke speerpunten, en (4) op hoofdlijnen het toetsingskader van de onafhankelijke commissie;
- De samenstelling van de onafhankelijke commissie wordt afgerond en het beoordelingskader wordt afgerond, getoetst en vastgesteld.

Fase 3: indienen en toetsen van de kwaliteitsagenda's

- De mbo-scholen leveren hun kwaliteitsagenda's uiterlijk 31 oktober 2018 in bij de onafhankelijke commissie (waarbij de mbo-scholen zich realiseren dat het beoordelingskader redelijkerwijze pas in april/mei 2018 beschikbaar is);
- Voor het beoordelen van de kwaliteitsagenda's inclusief een gesprek en een herkansing moet gerekend worden met een termijn van minstens 5 maanden;
- De beoordeling van de kwaliteitsagenda's en het advies daarover aan de minister van OCW door de onafhankelijke commissie worden uiterlijk 31 maart 2019 uitgebracht;
- Na een positieve beoordeling krijgen de mbo-scholen het gehele investeringsbudget voor 2019;
- De uitvoering van de kwaliteitsagenda door de mbo-school start met een goedgekeurde kwaliteitsagenda in 2019.

Fase 4: uitvoering op hoofdlijnen van de planning voor de periode 2019 – 2022

- Voor de gehele periode van de uitvoering van de Kwaliteitsafspraken 2019 – 2022 wordt een planning met de beschikkings-, betalings-, rapportage- en beoordelingsmomenten opgesteld.

5. Ruimte en Vertrouwen met Lef en Transparantie

De mbo-scholen hebben de afgelopen jaren een sterke kwaliteitsverbetering van het onderwijs en de bedrijfsvoering gerealiseerd. Dat rechtvaardigt het vertrouwen om de mbo-scholen nog meer ruimte voor innovatie en maatwerk te geven.

Mbo-scholen ervaren dat de onderwijswet- en regelgeving veel van hen vraagt zonder dat altijd duidelijk is wat dit nu bijdraagt aan de kwaliteit van het onderwijs en aan innovatief handelen. Het kan zijn dat mbo-scholen meer professionele ruimte hebben om eigen keuzes te maken dan zij op dit moment denken. De minister van OCW zal samen met de Inspectie en met draagvlak van de MBO Raad in het voorjaar van 2018 een publicatie uitbrengen, die duidelijker maakt welke wet –en regelgeving nu gelden en waar de ruimte zit. Hierbij wordt ook aangegeven waar de Inspectie naar kijkt bij het uitoefenen van haar toezicht.

Daarnaast bevat de wet –en regelgeving prikkels, die in strijd kunnen zijn met de visie op het mbo, zoals wordt gedeeld door de ondertekenaars van dit bestuursakkoord. De ondertekenaars stellen

een brigade (focusgroep) in, die bestaat uit docenten, studenten en andere deskundigen, die de bestaande regelgeving op deze prikkels gaat doorlichten, voorstellen doet voor aanpassing en goede voorlichting. Dit moet ertoe leiden dat mbo-scholen zich sterker positioneren in hun regionale ecosysteem en zich dus meer uitgedaagd voelen om positie te nemen in hotspots, het regionale arbeidsmarktbeleid, voorop te lopen in innovatie van het onderwijs, in het bijdragen aan nieuwe bedrijvigheid, start-ups en arbeidsplaatsen. In het bijzonder zullen ook eventuele resterende knelpunten binnen wet- en regelgeving met betrekking tot een Leven Lang Ontwikkelen worden geïdentificeerd en van een oplossingsrichting worden voorzien. De inspectie zal hierbij betrokken worden.

Het geven van meer ruimte en vertrouwen vergt dat de mbo-scholen lef tonen in hun activiteiten en maximaal transparant zijn in hun verantwoording:

- *Het toezicht van de Inspectie van het Onderwijs:* Bijzondere aandacht van de mbo-scholen zal daarbij uitgaan naar het kwaliteitsgebied 'kwaliteitsborging en ambitie' uit het onderzoekskader van de Inspectie. De mbo-scholen geven zich daarbij rekenschap van hetgeen bepaald is in artikel 1.3.6. WEB over regelmatige beoordeling met betrokkenheid van onafhankelijke deskundigen. De Inspectie maakt bij de beoordeling van het eerder genoemde kwaliteitsgebied gebruik van de kwaliteitsagenda, het geïntegreerd jaardocument en andere teksten over de voortgang en resultaten van de kwaliteitsagenda. Dat wil overigens niet zeggen dat de Inspectie oordeelt over de kwaliteitsagenda en de voortgang daarvan, want dat is aan de onafhankelijke commissie.
- *Peer review en intercollegiale consultatie:* Daarnaast stimuleert de MBO Raad, dat de maatregelen van de mbo-scholen gericht op kwaliteitsverbetering meer worden afgestemd op het inspectietoezicht. Voorbeelden daarvan zijn deelname van mbo-scholen aan het Kwaliteitsnetwerk (m.n. peer reviews), het bevorderen van intercollegiale consultaties, zowel op bestuurlijk handelen (VKBBO) als op onderwijskwaliteit (Examenagenda) en financiële performance (EWS). De MBO Raad zal deze activiteiten aan het einde van de looptijd van bestuursakkoord evalueren.
- *Het Geïntegreerd Jaardocument:* Hierin verantwoorden de instellingen zich horizontaal en verticaal ook over de voortgang en resultaten van de kwaliteitsagenda's. De ondertekenaars maken verdere afspraken over het vaststellen van kengetallen aansluitend op het onderzoekskader van de Inspectie.
- *Informatieproducten DUO:* MBO Raad en OCW/DUO nemen het voortouw in een werkagenda ten behoeve van informatieproducten, die substantieel bijdragen aan meer transparantie. Het kan daarbij gaan om de optimalisering van bestaande producten als MBO Transparant en de JOB Monitor en om nieuwe producten. Bijzondere aandacht gaat hierbij uit naar de waardering van alumni.
- *Informatieproducten SBB:* Het is ook van groot belang dat studenten en hun ouders goed geïnformeerd zijn over het arbeidsmarktperspectief van de mbo-opleidingen. Objectieve, wetenschappelijk getoetste arbeidsmarktinformatie is hier een vereiste. De mbo-scholen werken binnen SBB aan de totstandkoming en vervolmaking van zo valide mogelijke arbeidsmarkt cijfers.

6. Leven Lang Ontwikkelen

De mbo-scholen hebben een belangrijke rol in de doorbraak die het Regeerakkoord bepleit op het terrein van een Leven Lang Ontwikkelen voor herstarters en doorstarters: *'Het is de primaire verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemers dat werknemers inzetbaar blijven. De overheid zorgt voor de noodzakelijke randvoorwaarden. Een belangrijke succesfactor daarbij is een*

doorbraak op 'leven lang leren'. Daarmee wordt verankerd dat toekomstige generaties werkenden productief en gezond kunnen werken, ook tot aan hun AOW-gerechtigde leeftijd.' Zoals al uiteengezet in het derde uitgangspunt in paragraaf 2, geldt deze doorbraak zowel voor de vraagzijde als de aanbodzijde.

Het kabinet wil met sociale partners in gesprek over de vraag hoe we ons kunnen voorbereiden op de arbeidsmarkt van morgen, die door ontwikkelingen als robotisering en digitalisering anders zal zijn dan vandaag. Hier ligt een gezamenlijke verantwoordelijkheid; het kabinet gaat daar graag met de werkgevers en werkenden en het onderwijsveld over in gesprek. De adviezen van de Sociaal-Economische Raad en de Commissie Vraagfinanciering MBO zullen daarbij worden betrokken. Daarbij gaat het onder meer om een goede opvolger van de fiscale scholingsaftrek en het verkennen van de mogelijkheden om het leven lang leren krediet te verbreden naar ook een leven lang leren krediet voor de BBL. OCW zal erop toezien dat de MBO Raad bij de uitwerking van dit gedeelte van de beoogde 'doorbraak' in voldoende mate betrokken zal worden.

Specifiek voor de *aanbodzijde* geldt dat de ondertekenaars zich sterk maken voor een optimale inzet van de publiek opgebouwde infrastructuur voor permanent leren voor volwassenen zonder dat dit op enigerlei wijze het onderwijs aan jongeren ondermijnt. Vanzelfsprekend moet daarbij gelet worden op een voldoende gelijk speelveld met niet-bekostigde instellingen. De doorbraak aan de aanbodzijde in de vorm van een gecoördineerde aanpak van de flexibilisering van het mbo voor volwassenen bestaat dan uit de volgende, met elkaar samenhangende ingrediënten:

- *Meer mogelijkheden voor volwassenen (herstarters en doorstarters⁶) om delen van mbo-opleidingen met een certificaat af te sluiten.* De ondertekenaars stimuleren dat mbo-scholen, op basis van de behoeften onder studerende, werkgevers en andere partners in hun werkgebied, een aanbod realiseren voor volwassenen om, in de zogenaamde derde leerweg, arbeidsmarktrelevante delen van mbo-opleidingen aan te bieden, die kunnen worden afgesloten met een door OCW erkend mbo-certificaat. SBB publiceert aan welke onderdelen van mbo-opleidingen een certificaat is verbonden. De MBO-Raad stimuleert dat mbo-scholen participeren aan de binnenkort te starten pilots met certificaten voor beroepsgerichte onderdelen.
- *Meer gebruik maken van mogelijkheden die de wet al voor maatwerk voor volwassenen biedt.* De ondertekenaars stimuleren dat mbo-scholen meer maatwerk leveren voor volwassenen in diplomagerichte (BBL-) trajecten en dat zij hiertoe meer gebruik gaan maken van de ruimte in de wet voor het verkorten van opleidingstrajecten (studieduur) op basis van verleende vrijstellingen en voor het afwijken van inrichtingsvoorschriften over onderwijstijd. Dit past ook in de opvolging van de Motie van Van Meenen over de urennorm (Kamerstukken 2017-2018, 34775VIII, nr. 86). Opleidingstrajecten voor volwassenen kunnen hierdoor beter geënt worden op de al eerder verworven kennis en kunde van volwassenen en geven meer mogelijkheden voor vormen van hybride leervormen, werkplekleren, verkorte én verlengde leertrajecten. Ter ondersteuning verspreiden de ondertekenaars voorbeelden uit de praktijk ("showcases") en worden inspiratiebijeenkomsten georganiseerd. Ook zullen ondertekenaars nog in 2018 een handreiking opstellen waarmee voor onderwijsbestuurders en -managers helder en inzichtelijk wordt welke ruimte de wetgever reeds biedt om via vrijstellingen en aanpassingen van de duur van het opleidingstraject maatwerk aan volwassenen te bieden. Overigens komen deze mogelijkheden tot flexibiliseren daar waar mogelijk alle studenten ten goede. Dit geldt bijvoorbeeld voor verkorte trajecten voor havisten.

⁶ Onder herstarters wordt in dit kader verstaan: iemand zonder of met een erg matige aansluiting op de arbeidsmarkt die vaak geen opleiding heeft afgerond en die zich alsnog kansrijker wil positioneren voor de arbeidsmarkt en dus verder ontwikkelen

Onder doorstarters wordt verstaan: iemand met een diploma op minimaal het niveau van een startkwalificatie die werk heeft en zich verder wil ontwikkelen. Bijvoorbeeld vanwege ontwikkelingen in de eigen carrière (zoals promotie), veranderende competenties in zijn of haar baan of grote disrupties in de branche.

- *Meer ruimte voor leven lang ontwikkelen in het Regionaal investeringsfonds.* Bij de aanpassing van het Regionaal investeringsfonds vanaf 2019 stimuleren de ondertekenaars dat de samenwerkingspartners nog meer dan nu de mogelijkheid benutten om het aanbod van diplomagerichte trajecten voor volwassenen in samenspraak met regionale partners vorm te geven.
- *Meer ruimte voor vrijstellingen generieke examenonderdelen voor volwassenen.* Ondertekenaars verkennen hoe omgegaan kan worden met de generieke eisen voor Nederlands, rekenen, Engels en loopbaanoriëntatie en burgerschap voor volwassenen. Bij deze verkenning is uitgangspunt dat aan de waarde van het mbo-diploma niet mag worden getornd. De vraag is hoe vrijstellingen verleend kunnen worden op de genoemde thema's aan volwassenen, die deze eisen reeds eerder in hun loopbaan hebben behaald. Het gaat dan om volwassenen, die al enige tijd het onderwijs verlaten hebben met een diploma op minimaal het niveau van een startkwalificatie. Hoe dit precies vormgegeven kan worden, met zo min mogelijk administratieve lasten, wordt nader uitgewerkt.
- *Goede registratie.* Ondertekenaars verkennen of in de basisregistratie onderwijs (BRON) inzichtelijk gemaakt kan worden welke volwassen onderwijsdeelnemers zich hebben ingeschreven voor een certificaatraject. De ondertekenaars zorgen er verder gezamenlijk voor dat de registratie van het behalen van certificaten in BRON verbetert.

De ondertekenaars spreken af dat zij de NRTO en de werkgevers (via SBB) bij de uitwerking van de aanpak van de flexibilisering van het mbo voor volwassenen zullen betrekken.

De ondertekenaars delen dat er een rol is weggelegd voor mbo-scholen waar het gaat om onderwijs aan nieuwkomers– niet autonoom, maar onder regie en verantwoordelijkheid van gemeenten. Op dit terrein zal nog het nodige uitgewerkt moeten worden door SZW in samenspraak met OCW, bijvoorbeeld als het gaat om het (meer) faciliteren van geïntegreerde leerwerktrajecten en een voor inburgeraars passende examinering. De MBO Raad zal bij de uitwerking betrokken worden vanuit het oogmerk de mbo-scholen een realistische bijdrage te laten leveren.

7. Overige onderwijsinhoudelijke thema's

Voor een aantal onderwerpen is sprake van reeds lopende agenda's tussen MBO Raad en het ministerie, die in de komende jaren zullen worden gecontinueerd, waarbij partijen afspreken terughoudend te zullen zijn hier nieuwe beleidsvoornemens aan toe te voegen:

- **Burgerschap.** De mbo-scholen voeren de geaccordeerde burgerschapsagenda uit (TK 2017-2018, 34550 VIII, nr. 149) en in het licht van het Regeerakkoord de burgerschapsopdracht in het MBO.
- **LOB-agenda.** De LOB agenda heeft tot doel studenten goed voor te bereiden op hun toekomstige (onderwijs-)loopbaan. De MBO Raad voert deze agenda uit. Onderdeel daarvan is dat de MBO Raad, mede namens de VO-Raad, het Expertisepunt LOB vo-mbo uitvoert en via SBB betrokken is bij de totstandkoming een nieuw, onafhankelijk MBO Portal. De MBO Raad bevordert het gebruik van de studiebijsluiter voor studenten en ouders.
- **Uitvoering Examenagenda.** De mbo-scholen voeren de Examenagenda uit. Ten behoeve van het consistent en integraal rapporteren van de voortgang van deze deelagenda's en –afspraken alsmede het tegengaan van gefragmenteerde verantwoording, zullen de minister en de MBO Raad nagaan of de rapportagemomenten voor deze onderwerpen zoveel mogelijk kunnen samenvallen met de midterm-, cq. eindrapportage over het gehele bestuursakkoord (zie verder paragraaf 9).
- **Schoolkosten.** Begin 2017 is het instemmingsrecht van studentenraden op het schoolkostenbeleid ingevoerd. De MBO Raad ontwikkelt in samenspraak met JOB en OCW een

servicedocument voor instellingen om schoolkostenbeleid vorm te geven en om het gesprek tussen de studentenraad en het bevoegd gezag over schoolkosten te bevorderen.

8. Communicatie

Vanzelfsprekend zijn voor het slagen van de ambities in dit bestuursakkoord vele partijen nodig. Zo hechten partijen aan goed overleg met het JOB, de vakbonden, de BVMO, de gemeenten en het bedrijfsleven/SBB. Door samen te werken aan de uitwerking kan een goede dialoog worden gevormd om het beroepsonderwijs in Nederland nog krachtiger te laten functioneren. Campagnes zoals 'Dit is MBO', de verschillende vakwedstrijden, het jaarlijkse MBO Diner -en Gala zullen nog meer dan voorheen in samenspraak worden georganiseerd en uitgevoerd.

9. Midterm- en eindrapportage

De voortgang en uitdagingen van dit bestuursakkoord zijn onderwerp van gesprek tussen de MBO Raad en de minister van OCW. Kort na de midtermreview van de kwaliteitsagenda's van de mbo-scholen én na de eindbeoordeling van de kwaliteitsafspraken in 2022 zal over het *geheel* van de uitvoering van het Bestuursakkoord een midterm-, cq. eindrapportage worden opgesteld ten behoeve van het informeren van alle stakeholders en de Tweede Kamer.

De ondertekenaars zullen de ambities in dit akkoord direct na ondertekening uitwerken in een gezamenlijke werkagenda.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Ingrid van Engelshoven

De voorzitter van de MBO Raad,

Ton Heerts